

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1\(61\).23-25](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1(61).23-25)

УДК: 658.8+656.02:355.01"1922/1923"

Кушнір Ю.Б., Блага М.М., Поп М.В., Поп Ю.В.

ЛОГІСТИКА ТА МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті на основі проведеного аналізу напрямків логістичної діяльності середовища міжнародної торгівлі сформульовано розуміння структури логістичного забезпечення в міжнародних перевезеннях. Досліджено особливості окремих складових логістичного забезпечення в даній сфері. Проаналізовано основні напрямки розвитку логістики в організації міжнародних перевезень в умовах війни. Визначено взаємозв'язок основних складових логістики між собою.

Ключові слова: логістична діяльність, логістичний ланцюг, міжнародна торгівля в умовах війни, міжнародні перевезення, логістичне забезпечення, складові логістичного забезпечення, організація міжнародних перевезень, інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми. До війни 75% зовнішнього українського товарообігу припадало на морські порти. З 24 лютого 2022 року всі морські порти заблоковані. Проте, це не стало причиною відмовлятися від операцій з перевезення вантажів за межі України. Навпаки, компанії почали шукати альтернативні шляхи для налагодження логістичних ланцюгів. Залізничний та автомобільний транспорт заміщує морські перевезення, що робить влада аби допомогти експортерам вивозити продукцію та як війна змінила українську торгівлю.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розвиток питань важливості логістичного забезпечення міжнародної торгівлі в сучасних умовах присвячено праці таких відомих науковців: Багінов В.В., Вуд Д., Герасимчук В., Гіжевський В.К., Григорак М.Ю., Костюченко Л.В., Мельник Л.Г., Назаренко В.М., Погрибицький М.Л., Сабодаш В.В. **Формулювання цілей статті.** Головною метою даної роботи є вивчення особливостей логістичного забезпечення міжнародної торгівлі та розкрити зміст його основних складових. Проаналізувати зміни в структурі логістичного ланцюга під час війни в Україні.

© Кушнір Ю.Б., к.е.н., доц., доцент кафедри економічної теорії ДВНЗ «Ужгородський національний університет», e-mail: yurii.kushnir@uzhnu.edu.ua

Блага М.М., здобувач освіти, ОП «Між-народна комерція», ДВНЗ «Ужгородський національний університет», e-mail: blaha.mykhailo1@student.uzhnu.edu.ua

Поп М.В., здобувач освіти, ОП «Логістика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет», e-mail: pop.mykhailo@student.uzhnu.edu.ua

Поп Ю.В., здобувач освіти, ОП «Логістика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет», e-mail: pop.yurii@student.uzhnu.edu.ua

Оцінити стан міжнародної торгівлі та перспективи розвитку в сучасних умовах.

Опис основного матеріалу дослідження. Логістика у світі виконує підтримуючу та супроводжуючу функцію – обслуговує бізнес. Економіка працює тільки тоді, коли проводять торговельні операції, обмінюються товарами на внутрішньому та міжнародному ринках.

Логістичне забезпечення міжнародної торгівлі – це важливий інструмент формування конкурентних переваг, таких як: висока якість обслуговування, гнучкість, оперативність, надійність, надання альтернативного вибору. Інтеграція України до світового економічного простору прискорила застосування логістичного підходу до вирішення питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародних торгових ринках. Отже, логістичне забезпечення міжнародної торгівлі – це сучасний інструмент, який допомагає досягати цілей міжнародної торгівлі за рахунок ефективності, оперативності та комплексності управління матеріальними, а також супроводжуваними інформаційними і фінансовими потоками.

Міжнародна торгівля завжди була більш складною, в порівнянні з торгівлею на вітчизняних ринках. Тому виробники і великі дистриб'ютори орієнтують бізнес на логістичний ланцюг. Раніше виробники прагнули контролювати самі весь логістичний процес і самостійно намагались виконати якнайбільше важливих операцій логістичного характеру. Сьогодні використання послуг сторонніх спеціалістів для виконання логістичних операцій перетворилось на повсякденну практику. Міжнародні компанії почали концентрувати свої зусилля на вузькій спеціалізації. Це призвело до створення союзів з фахівців світового рівня, які за прийнятні витрати, надають комплект якісних

послуг. Отже, логістичне забезпечення міжнародної торгівлі – це є комплекс, який включає: нормативно-правове забезпечення; організаційне забезпечення; інфраструктурне забезпечення; кадрове забезпечення; фінансово-економічне забезпечення; інформаційне забезпечення; науково-методичне забезпечення [2].

Етап російсько-української війни став новим, негативним випробуванням для бізнесу на міжнародному ринку. Складнощі з вантажоперевезеннями спонукали негайно трансформувати та оптимізувати бізнес-процеси. Ключовий виклик, з яким змушені були зіткнутись українські компанії, – це переформатування логістики [4].

З лютого Україні доступ до моря був заблокованим, а зорієнтувати нашу морську логістику на наземну неможливо, оскільки вона зосереджена саме навколо портів. Вирішується нагальне питання, як направити експортні та імпорتنі потоки на наземні коридори.

Основний напрямок – це контейнерний бізнес, який перший зіткнувся з проблемою і шукав альтернативні шляхи доставки імпорتنих контейнерів, які були в дорозі до України. Однак, на початок війни, тисячі імпорتنих контейнерів були заблоковані. До середини березня вирішилось питання стосовно доставки цих вантажів з портів Констанци, Гданська та Гдині. Основна увага направлена на автоперевезення, але і тут виникли проблеми з нестачею машин та власне і водіїв. Ситуація покращилась та стабілізувалась з часом, за сприяння Міністерства інфраструктури України.

Стосовно залізничного транспорту, який так само зіштовхнувся з проблемою – різна ширина колій в Україні та Європі. Звичайно, з'явилась потреба вирішити це питання і рішення все ж таки знайшли. Зокрема, запустили регулярний потяг Тернопіль – Костанцу – це і допомогло вивезти велику кількість контейнерів. В першу чергу, звичайно, контейнери критичного імпорту та продуктів першої необхідності [5].

Які ж ключові зміни стали на логістичному шляху в часі війни:

1. Вразливість логістичної системи, наближеної до прифронтових регіонів.
2. Варіювання вартості доставки, а в деяких випадках навіть її неможливість.
3. Перебудова логістичних маршрутів, які відбуваються з невизначеною періодичністю.
4. Збільшення попиту на продукти тривалого зберігання та продукти першої необхідності.

5. Нестача водіїв, адже їх значна частина поповнила ряди ЗСУ.

6. Збільшення затрат на логістичні послуги під час експорту товарів.

7. Більш лояльна співпраця логістичних компаній та клієнтів, адже затримки товарів зумовлені об'єктивними причинами.

Логістичний фронт є особливо важливим в період війни. Він є непомітним, на перший погляд, стає помітним, коли постачання зупиняються або виникають перебої. На спеціалістів в сфері логістики покладена велика відповідальність та значне навантаження. Спеціалісти даної галузі повинні адаптуватись до нових умов праці та стресових ситуацій.

22 липня 2022 року Україна підписала Чорноморську зернову ініціативу (коротко – «зернова угода»). Липнева угода ініціювала процедуру для безпечного експорту зерна з певних портів, щоб спробувати вирішити продовольчу кризу 2022 року. У листопаді у Стамбулі домовились про продовження роботи «зернового коридору» для експорту продовольства з трьох українських морських портів ще на 120 днів. Україна офіційно звернулася до партнерів в рамках ініціативи з пропозицією продовжити її щонайменше на рік та долучити до неї порт Миколаїв [1].

Отже, ринок збуту в Україні звужується, українські бізнесмени починають шукати для себе нові ринки збуду своєї продукції. Це сприятиме адаптації продукту для того, щоб отримати клієнтів за межами країни. Дана модель cross-border суттєво вплине на логістику, адже зростатиме попит на перевезення товарів за кордон.

Будь-яка криза або обставини непереборної сили – це нові можливості. Європа та увесь світ відкриває двері перед українцями, а ми в обмін можемо дати масштабні цифрові проекти, потужні кадри та сучасні стартапи, які можливо масштабувати, щоб втриматися і продовжувати розвивати економіку та благополуччя людей.

Основне завдання нашої держави зараз – спрощення процедури отримання дозвільних документів, лібералізація податкової та митної політики, розбудова логістики під військові потреби. Зокрема, варто розвивати оперативні експортні логістичні рішення, сучасні центри та електронні сервіси [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Логістична інфраструктура підприємств є невід'ємною частиною інфраструктури національної економіки, і для подальшого її формування та ефективного функціонування в Україні необхідно рішення

кола проблем та подальшої підтримки даної галузі зі сторони держави.

Отже, можна з впевненістю зробити висновок, що логістика обслуговуючи міжнародну торгівлю не зупиниться, бо її функціонування забезпечують висококваліфіковані фахівці. З іншого боку, є ряд об'єктивних факторів, які підтримують та стимулюють розвиток даної

галузі. Україна продовжує працювати над розширенням спроможності експорту товарів суходолом аби підтримувати та розвивати торгівлю з міжнародними партнерами. Адже єдиний вихід – це знаходити альтернативи в існуючих умовах і цей важкий період підтримувати та стимулювати економіку України.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берестенко В. Як змінилася логістика за півроку війни та що буде з імпортом та експортом / Центр транспортних стратегій. -2022. – Режим доступу: https://cfts.org.ua/blogs/yak_zminilasya_logistika_za_pivroku_viyeni_ta_scho_bude_z_importom_i_eksportom_651
2. Гіжевський В. К., Демський Е. Ф., Мілашевич А. В. Транспортне право України: навч. посіб. / за заг. ред. В. К. Гіжевського, Е. Ф. Демського. – К. : Атіка, 2012. – с.332.
3. Журавель В. Буде складно, але зрештою галузь розквітне: логістика під час війни, реформи та майбутнє індустрії. -2022. – Режим доступу: <https://delo.ua/uk/transport/bude-skladno-ale-zrestoyu-galuz-rozkvitne-logistika-pid-cas-viini-reformi-ta-maibutnje-industriyi-397214/>
4. Логістика під час війни: як українському бізнесу організувати транспортні потоки. -2022. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-other_news/3566470-logistika-pid-cas-vijni-ak-ukrainskomu-biznesu-organizuvati-transportni-potoki.html
5. Логістика та міжнародна торгівля в Україні в умовах війни / European Business Association. –Київ. -2022.
6. Сокур І., Сокур Л., Герасимчук В. Транспортна логістика: навч. посіб./ за заг. ред. Сокур І., Сокур Л., Герасимчук В. –Київ. –2009. –с.144-155.
7. Статистичне управління Європейського союзу (Eurostat). —Режим доступу: <http://eurostat.com/services/product/ua-eu-prod.php>.

REFERENCES

1. Berestenko, V. (2022). Yak zminylasya lohistyka za pivroku viyny ta shcho bude z importom ta eksportom [How logistics changed during six months of the war and what will happen to imports and exports]. Tsentr transportnykh stratehiy. Retrieved from: https://cfts.org.ua/blogs/yak_zminilasya_logistika_za_pivroku_viyeni_ta_scho_bude_z_importom_i_eksportom_651 [in Ukrainian].
2. Hizhevs'kyi, V. K., & Dems'kyi, E. F., & Milashevych, A. V. (2012). Transportne pravo Ukrainy: navch. posib. [Transport law of Ukraine: tutorial]. K.: Atika [in Ukrainian].
3. Zhuravel', V. (2022). Bude skladno, ale zreshtoyu haluz' rozkvitne: lohistyka pid chas viyny, reformy ta maybutnye industriyi [It will be difficult, but in the end the industry will flourish: logistics during the war, reforms and the future of the industry]. Retrieved from: <https://delo.ua/uk/transport/bude-skladno-ale-zrestoyu-galuz-rozkvitne-logistika-pid-cas-viini-reformi-ta-maibutnje-industriyi-397214/> [in Ukrainian].
4. Lohistyka pid chas viyny: yak ukrayins'komu biznesu orhanizuvaty transportni potoky [Logistics during the war: how to organize transport flows for Ukrainian business]. (2022). Retrieved from: https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-other_news/3566470-logistika-pid-cas-vijni-ak-ukrainskomu-biznesu-organizuvati-transportni-potoki.html [in Ukrainian].
5. Lohistyka ta mizhnarodna torhivlya v Ukraini v umovakh viyny [Logistics and international trade in Ukraine during the war]. (2022). European Business Association. Kyiv [in Ukrainian].
6. Soku,r I., & Sokur, L., & Herasymchuk, V. (2009). Transportna lohistyka: navch.posib. [Transport logistics: tutorial]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Statystychne upravlinnya Yevropeys'koho soyuzu (Eurostat). [Statistical Office of the European Union (Eurostat)]. (n.d.). Retrieved from: <http://eurostat.com/services/product/ua-eu-prod.php>. [in Ukrainian].

Отримано 01.03.2023